

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министър на образованието и науката

ЗА П О В Е Д

№ РД09 – 4289/09.11.2021 г.

На основание чл. 36, ал. 2 от Закона за професионалното образование и обучение, във връзка с чл. 2, ал. 1 и 2 от Наредба № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация, при спазване изискванията на чл. 66, ал. 1 и 2 от Административнопроцесуалния кодекс

У Т В Ъ Р Ж Д А В А М

Национална изпитна програма за провеждане на държавен изпит за придобиване на четвърта степен на професионална квалификация за специалност код **3450212** „Предприемачество и мениджмънт“ от професия код **345020** „Фирмен мениджър“ от професионално направление код **345** „Администрация и управление“ съгласно приложението.

X

АКАД. НИКОЛАЙ ДЕНКОВ
Министър на образованието и науката

Приложение

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

НАЦИОНАЛНА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

**ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА
ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ
НА ЧЕТВЪРТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ**

	Код по СППОО	Наименование
Професионално направление	345	Администрация и управление
Професия	345020	Фирмен мениджър
Специалност	3450212	Предприемачество и мениджмънт

Утвърдена със Заповед № РД09 - 4289/09.11.2021 г.

София, 2021 г.

I. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И ЦЕЛ НА ИЗПИТНАТА ПРОГРАМА

Националната изпитна програма е предназначена за провеждане на държавния изпит за придобиване на четвърта степен на професионална квалификация по специалност код **3450212 „Предприемачество и мениджмънт“**, професия код **345020 „Фирмен мениджър“** от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО).

Целта на настоящата изпитна програма е да определи единни критерии за оценка на професионалните компетентности на обучаваните, изискващи се за придобиване на четвърта степен по изучаваната професия „Фирмен мениджър“, специалност „Предприемачество и мениджмънт“.

Националната изпитна програма е разработена във връзка с чл. 36 от ЗПОО и чл. 2, ал. 1 и 2 от Наредба № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация.

II. СЪДЪРЖАНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

За държавен изпит за придобиване на професионална квалификация:

1. Част по теория на професията:
 - 1.1. изпитни теми с кратко описание на учебното съдържание по всяка тема;
 - 1.2. критерии за оценяване на резултатите от обучението по всяка изпитна тема;
 - 1.3. матрица на писмен тест по всяка изпитна тема.
2. Част по практика на професията:
 - 2.1. указание за съдържанието на индивидуалните задания;
 - 2.2. критериите за оценяване на резултатите от обучението.
3. Система за оценяване.
4. Препоръчителна литература.
5. Приложения:
 - а. изпитен билет - част по теория на професията;
 - б. индивидуално задание по практика;
 - в. указание за разработване на писмен тест.

III. ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ – ЧАСТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА

1. Изпитни теми, критерии за оценяване на резултатите и матрица на писмен тест по всяка изпитна тема

Изпитна тема № 1: ПАЗАР. ОСНОВНИ КАТЕГОРИИ НА ПАЗАРА. ПАЗАРНИ СУБЕКТИ

Същност и класификации на пазара. Стока, пари, цена, търсене, предлагане, пазарно равновесие. Кръговрат на икономическата дейност.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 1</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Дефинира същността на пазара.	6
2. Познава основните категории на пазара.	12
3. Назовава и характеризира видовете пазари.	26
4. Илюстрира действието на пазарния механизъм.	36
5. Анализира причинно-следствените връзки в икономическата дейност.	20
Общ брой точки:	100

Матрица на писмен тест по изпитна тема № 1/ критерии за оценяване	Максимален брой точки	Брой тестови задачи по равнища					
		I	II	III	IV	V	VI
		Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.	Синтез 0-10 т.	Оценка 0-12 т.
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>
1. Дефинира същността на пазара.	6	3					
2. Познава основните категории на пазара.	12		3				
3. Назовава и характеризира видовете пазари.	26	1	1			2	
4. Илюстрира действието на пазарния механизъм.	36			2			2

5. Анализира причинно-следствените връзки в икономическата дейност.	20				1		1
Общ брой задачи:	16	4	4	2	1	2	3
Общ брой точки:	100	8	16	12	8	20	36
При оценка на резултатите от теста максимален брой точки се поставя при отговор, съвпадащ с ключа за оценяване, както следва: 2 точки за тестовите задачи от равнище „Знание“ 4 точки за тестовите задачи от равнище „Разбиране“ 6 точки за тестовите задачи от равнище „Приложение“ 8 точки за тестовите задачи от равнище „Анализ“ 10 точки за тестовите задачи от равнище „Синтез“ 12 точки за тестовите задачи от равнище „Оценка“							

Изпитна тема № 2: ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО

Същност и значение на предприемачеството. Личностни качества на предприемача, видове предприемачи. Предприемачески процес- характеристика, фактори, които влияят върху предприемаческия процес. Иновации и иновативни предприятия.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 2	Максимален брой точки
1. Дефинира същността на предприемачеството и предприемаческия процес, обяснява и оценява тяхното значение за развитие на икономиката.	22
2. Познава и изброява личностните качества на предприемача.	10
3. Описва, сравнява и обяснява видовете предприемачи.	10
4. Разпознава факторите, които влияят върху предприемачеството, предприемаческия процес и иновациите.	34
5. Познава характерните особености на иновативните предприятия и прави изводи и заключения.	24
Общ брой точки:	100

Матрица на писмен тест по изпитна тема № 2/ критерии за оценяване	Максимален брой точки	Брой тестови задачи по равнища					
		I	II	III	IV	V	VI
		Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.	Синтез 0-10 т.	Оценка 0-12 т.

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>
1. Дефинира същността на предприемачеството и предприемаческия процес, обяснява и оценява тяхното значение за развитие на икономиката.	22	1	2				1
2. Познава и изброява личностните качества на предприемача.	10	1	2				
3. Описва, сравнява и обяснява видовете предприемачи.	10		1	1			
4. Разпознава факторите, които влияят върху предприемачеството, предприемаческия процес и иновациите	34	1		1	2	1	
5. Познава характерните особености на иновативните предприятия и прави изводи и заключения.	24	1				1	1
Общ брой задачи:	17	4	5	2	2	2	2
Общ брой точки:	100	8	20	12	16	20	24
При оценка на резултатите от теста максимален брой точки се поставя при отговор, съвпадащ с ключа за оценяване, както следва:							
2 точки за тестовите задачи от равнище „Знание“							
4 точки за тестовите задачи от равнище „Разбиране“							
6 точки за тестовите задачи от равнище „Приложение“							
8 точки за тестовите задачи от равнище „Анализ“							
10 точки за тестовите задачи от равнище „Синтез“							
12 точки за тестовите задачи от равнище „Оценка“							

Изпитна тема № 3: ПРЕДПРИЯТИЕ

Същност, видове, функции на предприятието. Мотиви при вземане на решение за създаване на предприятие; избор на предмет на дейност, правна форма, големина и място. Основни производствени фактори. Характерни особености на предприятията в различните стопански отрасли-туризъм, транспорт, строителство, селско стопанство.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 3	Максимален брой точки
1. Дефинира същността, видовете и функциите на предприятието и познава мотивите за създаване на предприятие.	6
2. Разграничава критериите за избор на предмет на дейност, правна форма и големина на предприятието.	12
3. Подбира критериите за определяне на местоположението.	12
4. Характеризира основните производствени фактори и следва основните правила и стъпки за създаване и придобиване на предприятие.	44

5. Познава характерните особености на предприятията в различните стопански отрасли и прави изводи и заключения.	26
Общ брой точки:	100

Матрица на писмен тест по изпитна тема № 3/ критерии за оценяване	Максимален брой точки	Брой тестови задачи по равнища					
		I	II	III	IV	V	VI
		Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.	Синтез 0-10 т.	Оценка 0-12т.
<i>1</i>	2	3	4	5	6	7	8
1. Дефинира същността, видовете и функциите на предприятието и познава мотивите за създаване на предприятие.	6	3					
2. Разграничава критериите за избор на предмет на дейност, правна форма и големина на предприятието.	12		3				
3. Подбира критериите за определяне на местоположението.	12			2			
4. Характеризира основните производствени фактори и следва основните правила и стъпки за създаване и придобиване на предприятие.	44		1	2	1	2	
5. Познава характерните особености на предприятията в различните стопански отрасли и прави изводи и заключения.	26	2				1	1
Общ брой задачи:	18	5	4	4	1	3	1
Общ брой точки:	100	10	16	24	8	30	12
<p>При оценка на резултатите от теста максимален брой точки се поставя при отговор, съвпадащ с ключа за оценяване, както следва:</p> <p>2 точки за тестовите задачи от равнище „Знание“</p> <p>4 точки за тестовите задачи от равнище „Разбиране“</p> <p>6 точки за тестовите задачи от равнище „Приложение“</p> <p>8 точки за тестовите задачи от равнище „Анализ“</p> <p>10 точки за тестовите задачи от равнище „Синтез“</p> <p>12 точки за тестовите задачи от равнище „Оценка“</p>							

Изпитна тема № 4: ПЕРСОНАЛ НА ПРЕДПРИЯТИЕТО И РАБОТНА ЗАПЛАТА

Състав, структура и численост на персонала на предприятието. Управление на персонала. Производителност на труда – измерители и значение. Фактори, влияещи върху производителността на труда. Работна заплата – системи на заплащане. Фактори, влияещи върху работната заплата. Индивидуално договаряне на работната заплата – трудов договор.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 4</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Обяснява същността на труда и работната заплата.	8
2. Запознат е с видовете работна заплата и системите за заплащане.	12
3. Познава състава и структурата на персонала на предприятието. Прави изводи за значението на правилното формиране, развитие и поддържане на персонала за дейността на предприятието.	20
4. Разбира и борави с основните показатели за производителност на труда.	26
5. Анализира факторите, оказващи влияние при формиране на работната заплата и за повишаване производителността на труда.	34
Общ брой точки:	100

Матрица на писмен тест по изпитна тема № 4/ критерии за оценяване	Максимален брой точки	Брой тестови задачи по равнища					
		I	II	III	IV	V	VI
		Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.	Синтез 0-10 т.	Оценка 0-12т.
<i>1</i>	2	3	4	5	6	7	8
1. Познава и обяснява същността на труда и работната заплата.	8	2	1				
2. Запознат е с видовете работна заплата и системите за заплащане.	12	2	2				
3. Познава състава и структурата на персонала на предприятието. Прави изводи за значението на правилното формиране, развитие и поддържане на персонала за дейността на предприятието.	20	2	2		1		

4. Разбира и борави с основните показатели за производителност на труда.	26		1	1	2		
5. Анализира факторите, оказващи влияние при формиране на работната заплата и за повишаване производителността на труда.	34					1	2
Общ брой задачи:	19	6	6	1	3	1	2
Общ брой точки:	100	12	24	6	24	10	24
При оценка на резултатите от теста максимален брой точки се поставя при отговор, съвпадащ с ключа за оценяване, както следва:							
2 точки за тестовите задачи от равнище „Знание“							
4 точки за тестовите задачи от равнище „Разбиране“							
6 точки за тестовите задачи от равнище „Приложение“							
8 точки за тестовите задачи от равнище „Анализ“							
10 точки за тестовите задачи от равнище „Синтез“							
12 точки за тестовите задачи от равнище „Оценка“							

Изпитна тема № 5: ОСНОВНИ ИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ

Себестойност и цена. Печалба на предприятието. Производителност, ефективност и рентабилност. Същност и роля на финансово-икономическия анализ и контрол за дейността на предприятието. Методи за анализ.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 5	Максимален брой точки
1. Дефинира същността и значението на основните икономически показатели за оценка на резултатите и дейността на предприятието.	12
2. Изяснява същността и значението на анализа на икономическите показатели.	8
3. Познава и обяснява основните методи за анализ.	16
4. Разглежда факторите, разкрива връзките и зависимостите между икономическите показатели.	30
5. Интерпретира основните икономически показатели за оценка на финансовото състояние и формулира изводи за дейността на предприятието.	34
Общ брой точки:	100

Матрица на писмен тест по изпитна тема № 5/ критерии за оценяване	Максимален брой точки	Брой тестови задачи по равнища					
		I	II	III	IV	V	VI
		Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.	Синтез 0-10 т.	Оценка 0-12т.
<i>1</i>	2	3	4	5	6	7	8
1. Дефинира и обяснява същността и значението на основните икономически показатели за оценка на резултатите и дейността на предприятието.	12	2	2				
2. Изяснява същността и значението на анализа на икономическите показатели.	8		2				
3. Обяснява основните методи за анализ.	16		4				
4. Разглежда факторите, разкрива връзките и зависимостите между икономическите показатели.	30		1		2	1	
5. Интерпретира основните икономически показатели за оценка на финансовото състояние и формулира изводи за дейността на предприятието.	34		1	3			1
Общ брой задачи:	19	2	10	3	2	1	1
Общ брой точки:	100	4	40	18	16	10	12
<p>При оценка на резултатите от теста максимален брой точки се поставя при отговор, съвпадащ с ключа за оценяване, както следва:</p> <p>2 точки за тестовите задачи от равнище „Знание“</p> <p>4 точки за тестовите задачи от равнище „Разбиране“</p> <p>6 точки за тестовите задачи от равнище „Приложение“</p> <p>8 точки за тестовите задачи от равнище „Анализ“</p> <p>10 точки за тестовите задачи от равнище „Синтез“</p> <p>12 точки за тестовите задачи от равнище „Оценка“</p>							

Изпитна тема № 6: **МАРКЕТИНГ. МАРКЕТИНГОВА ИНФОРМАЦИОННА СИСТЕМА**

Същност и значение на маркетинга. Маркетингови концепции. Анализ на маркетинговата обкръжаваща среда и SWOT-анализ. Маркетингова информационна система. Същност, видове, роля и техники на маркетинговото проучване. Методи за набиране на информация.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 6	Максимален брой точки
1. Познава същността на маркетинга и разграничава основните маркетингови концепции.	12
2. Посочва факторите на обкръжаващата среда и влиянието им върху предприятието.	12
3. Познава същността на маркетинговата информационна система. Различава видовете маркетинговите проучвания и методите за набиране на информация.	16
4. Обяснява същността и ролята на маркетинговото проучване за дейността на предприятието.	24
5. Интерпретира резултатите от маркетинговите проучвания във връзка с дейността на предприятието.	36
Общ брой точки:	100

Матрица на писмен тест по изпитна тема № 6/ критерии за оценяване	Максимален брой точки	Брой тестови задачи по равнища					
		I	II	III	IV	V	VI
		Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.	Синтез 0-10 т.	Оценка 0-12т.
I	2	3	4	5	6	7	8
1. Познава същността на маркетинга и разграничава основните маркетингови концепции.	12	2	2				
2. Посочва факторите на обкръжаващата среда и влиянието им върху предприятието.	12	2			1		
3. Познава същността на маркетинговата информационна система. Различава видовете маркетинговите проучвания и методите за набиране на информация.	16	1	2	1			
4. Обяснява същността и ролята на маркетинговото проучване за дейността на предприятието.	24		1		1		1
5. Интерпретира резултатите от маркетинговите проучвания във връзка с дейността на предприятието.	36			1	1	1	1
Общ брой задачи:	18	5	5	2	3	1	2
Общ брой точки:	100	10	20	12	24	10	24

При оценка на резултатите от теста максимален брой точки се поставя при отговор, съвпадащ с ключа за оценяване, както следва:

- 2 точки за тестовите задачи от равнище „Знание“
- 4 точки за тестовите задачи от равнище „Разбиране“
- 6 точки за тестовите задачи от равнище „Приложение“
- 8 точки за тестовите задачи от равнище „Анализ“
- 10 точки за тестовите задачи от равнище „Синтез“
- 12 точки за тестовите задачи от равнище „Оценка“

Изпитна тема № 7: ФОРМИ НА ОБРАБОТВАНЕ НА ПАЗАРА. МАРКЕТИНГ-МИКС

Сегментиране и избор на целеви пазар. Позициониране. Елементи на маркетинг-микса. Стокова политика – елементи, жизнен цикъл на продукта, продуктова политика, иновации. Ценова политика – предпоставки при разработване на ценови стратегии, избор на ценова стратегия. Пласментна политика – същност и задачи, канали на разпределение, фактори за избор на канал за дистрибуция. Комуникационна политика.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 7	Максимален брой точки
1. Умее да подбира критериите за сегментиране на пазара и да дава характеристика на целевия пазар.	18
2. Познава подходите за позициониране на стоката на пазара.	8
3. Описва елементите на маркетинг-микса и основните продуктови, пласментни, ценови и комуникационни стратегии.	18
4. Познава и илюстрира влиянието на факторите, определящи избора на стратегия.	30
5. Прави заключения и изводи за приложението на маркетинговия инструментариум.	26
Общ брой точки:	100

Матрица на писмен тест по изпитна тема № 7/ критерии за оценяване	Максимален брой точки	Брой тестови задачи по равнища					
		I	II	III	IV	V	VI
		Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.	Синтез 0-10 т.	Оценка 0-12т.
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Умее да подбира критериите за сегментиране на пазара и да дава характеристика на целевия пазар.	18	1			2		

2. Познава подходите за позициониране на стоката на пазара.	8	1		1			
3. Описва елементите на маркетинг-микса и основните продукти, пласментни, ценови и комуникационни стратегии.	18	2	2	1			
4. Познава и илюстрира влиянието на факторите, определящи избора на стратегия.	30	2			2	1	
5. Прави заключения и изводи за приложението на маркетинговия инструментариум.	26			1	1		1
Общ брой задачи:	18	6	2	3	5	1	1
Общ брой точки:	100	12	8	18	40	10	12
<p>При оценка на резултатите от теста максимален брой точки се поставя при отговор, съвпадащ с ключа за оценяване, както следва:</p> <p>2 точки за тестовите задачи от равнище „Знание“</p> <p>4 точки за тестовите задачи от равнище „Разбиране“</p> <p>6 точки за тестовите задачи от равнище „Приложение“</p> <p>8 точки за тестовите задачи от равнище „Анализ“</p> <p>10 точки за тестовите задачи от равнище „Синтез“</p> <p>12 точки за тестовите задачи от равнище „Оценка“</p>							

Изпитна тема № 8: ФИНАНСИРАНЕ И ИНВЕСТИРАНЕ. БАНКОВА СИСТЕМА И ОПЕРАЦИИ НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ

Финансиране и инвестиране - същност и взаимовръзки. Източници на финансиране. Видове инвестиции. Банкова система. Операции на търговските банки. Същност и характерни особености на различните видове кредити, депозитни операции и банкови услуги.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 8	Максимален брой точки
1. Дефинира същността на инвестирането и сравнява видовете инвестиции.	10
2. Разбира същността и източниците на финансиране.	8
3. Разграничава видовете банкови системи и обяснява функциите на Централната банка.	10
4. Разграничава операциите на търговските банки. Характеризира видовете кредити, депозитни операции и банкови услуги.	28
5. Анализира и прави изводи, свързани с процесите на финансиране и инвестиране в предприятието.	44
Общ брой точки:	100

Матрица на писмен тест по изпитна тема № 8/ критерии за оценяване	Максимален брой точки	Брой тестови задачи по равнища					
		I	II	III	IV	V	VI
		Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.	Синтез 0-10 т.	Оценка 0-12 т.
<i>I</i>	2	3	4	5	6	7	8
1. Дефинира същността на инвестирането и сравнява видовете инвестиции.	10	1	2				
2. Разбира същността и източниците на финансиране.	8		2				
3. Разграничава видовете банкови системи и обяснява функциите на Централната банка.	10		1	1			
4. Разграничава операциите на търговските банки. Характеризира видовете кредити, депозитни операции и банкови услуги.	28			3		1	
5. Анализира и прави изводи, свързани с процесите на финансиране и инвестиране в предприятието.	44				4		1
Общ брой задачи:	16	1	5	4	4	1	1
Общ брой точки:	100	2	20	24	32	10	12
<p>При оценка на резултатите от теста максимален брой точки се поставя при отговор, съвпадащ с ключа за оценяване, както следва:</p> <p>2 точки за тестовите задачи от равнище „Знание“</p> <p>4 точки за тестовите задачи от равнище „Разбиране“</p> <p>6 точки за тестовите задачи от равнище „Приложение“</p> <p>8 точки за тестовите задачи от равнище „Анализ“</p> <p>10 точки за тестовите задачи от равнище „Синтез“</p> <p>12 точки за тестовите задачи от равнище „Оценка“</p>							

Изпитна тема № 9: ПУБЛИЧНИ ФИНАНСИ И ДАНЪЧНА СИСТЕМА

Същност и значение на публичните финанси - публични блага, държавни приходи и разходи. Държавен бюджет. Данъчна система и данъчна политика. Същност и видове данъци. Елементи на данъка. Взаимоотношения на предприятието с местните бюджети.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 9	Максимален брой точки
1. Дефинира същността на публичните финанси. Посочва и обяснява източниците на държавните приходи и разходи. Изяснява същността на държавния бюджет.	26
2. Дефинира същността и обхвата на данъчната система и данъчната политика.	6
3. Познава и обяснява видовете данъци.	44
4. Познава елементите на данъка.	8
5. Обяснява взаимоотношения на предприятието с държавния и местните бюджети.	16
Общ брой точки:	100

Матрица на писмен тест по изпитна тема № 9/ критерии за оценяване	Максимален брой точки	Брой тестови задачи по равнища					
		I	II	III	IV	V	VI
		Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.	Синтез 0-10 т.	Оценка 0-12т.
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Дефинира същността на публичните финанси. Посочва и обяснява източниците на държавните приходи и разходи. Изяснява същността на държавния бюджет.	26	2	1		1	1	
2. Дефинира същността и обхвата на данъчната система и данъчната политика.	6	1	1				
3. Познава и обяснява видовете данъци.	44	1	2	2		1	1
4. Познава елементите на данъка.	8	1		1			
5. Обяснява взаимоотношения на предприятието с държавния и местните бюджети.	16		1				1
Общ брой задачи:	18	5	5	3	1	2	2
Общ брой точки:	100	10	20	18	8	20	24
<p>При оценка на резултатите от теста максимален брой точки се поставя при отговор, съвпадащ с ключа за оценяване, както следва:</p> <p>2 точки за тестовите задачи от равнище „Знание“</p> <p>4 точки за тестовите задачи от равнище „Разбиране“</p> <p>6 точки за тестовите задачи от равнище „Приложение“</p> <p>8 точки за тестовите задачи от равнище „Анализ“</p> <p>10 точки за тестовите задачи от равнище „Синтез“</p> <p>12 точки за тестовите задачи от равнище „Оценка“</p>							

Изпитна тема № 10: ЗАСТРАХОВАНЕ И СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ

Същност на застраховането и социалното осигуряване. Риск и рисковата политика. Видове застраховане. Застрахователен договор - определение и елементи. Видове социално осигуряване. Видове пенсии.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 10</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Обяснява същността на застраховането и социалното осигуряване.	10
2. Познава и анализира риска и рисковата политика.	26
3. Дефинира и диференцира видовете застраховане и елементите на застрахователния договор.	22
4. Дефинира и диференцира видовете социално осигуряване.	18
5. Посочва и обяснява видовете пенсии.	24
Общ брой точки:	100

Матрица на писмен тест по изпитна тема № 10/ критерии за оценяване	Максимален брой точки	Брой тестови задачи по равнища					
		I	II	III	IV	V	VI
		Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.	Синтез 0-10 т.	Оценка 0-12т.
<i>1</i>	2	3	4	5	6	7	8
1. Обяснява същността на застраховането и социалното осигуряване.	14		1			1	
2. Познава и анализира риска и рисковата политика.	34	1			1		2
3. Дефинира и диференцира видовете застраховане и елементите на застрахователния договор.	16	1	2	1			
4. Дефинира и диференцира видовете социално осигуряване.	14	2	1	1			
5. Посочва и обяснява видовете пенсии.	22	1	1	1		1	
Общ брой задачи:	18	5	5	3	1	2	2
Общ брой точки:	100	10	20	18	8	20	24

При оценка на резултатите от теста максимален брой точки се поставя при отговор, съвпадащ с ключа за оценяване, както следва:

2 точки за тестовите задачи от равнище „Знание“

4 точки за тестовите задачи от равнище „Разбиране“

6 точки за тестовите задачи от равнище „Приложение“

8 точки за тестовите задачи от равнище „Анализ“

10 точки за тестовите задачи от равнище „Синтез“

12 точки за тестовите задачи от равнище „Оценка“

Изпитна тема № 11: СУБЕКТИ НА ТЪРГОВСКОТО ПРАВО. ТЪРГОВСКИ СДЕЛКИ

Понятието *търговец*. Видове търговци по смисъла на Търговския закон. Същност и правна уредба на търговските сделки. Сключване на търговските сделки (публична покана, публично предложение, значение на мълчанието, действие от чуждо име без представителна власт). Изпълнение на търговските сделки – основни положения и особености. Неизпълнение на търговските сделки – основни положения, обща и специфична (непреодолима сила, стопанска непоносимост, неустойка, отметнина) правна уредба.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 11	Максимален брой точки
1. Дефинира понятията <i>търговец</i> и <i>търговска сделка</i> . Посочва правната им уредба. Различава видовете търговци по смисъла на Търговския закон.	26
2. Обяснява процеса на сключване на търговски сделки. Открива и посочва особеностите в сравнение с общия гражданскоправен режим.	22
3. Различава и изяснява общи и специфични изисквания за изпълнението на търговските сделки.	16
4. Разпознава и обяснява основните положения, общата и специфичната (непреодолима сила, стопанска непоносимост, отметнина и неустойка) правна уредба на неизпълнението на търговските сделки.	24
5. Интерпретира приложението на специфичната правна уредба на неизпълнението на търговските сделки (непреодолима сила и стопанска непоносимост) в контекста на дадени обстоятелства.	12
Общ брой точки:	100

Матрица на писмен тест по изпитна тема № 11/ критерии за оценяване	Максимален брой точки	Брой тестови задачи по равнища					
		I	II	III	IV	V	VI
		Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.	Синтез 0-10 т.	Оценка 0-12т.
<i>1</i>	2	3	4	5	6	7	8
1. Дефинира понятията <i>търговец</i> и <i>търговска сделка</i> . Посочва правната им уредба. Различава видовете търговци по смисъла на Търговския закон.	26	5	4				
2. Обяснява процеса на сключване на търговски сделки. Открива и посочва особеностите в сравнение с общия гражданскоправен режим.	22	1	2	2			
3. Различава и изяснява общи и специфични изисквания за изпълнението на търговските сделки.	16				2		
4. Разпознава и обяснява основните положения, общата и специфичната (непреодолима сила, стопанска непоносимост, отметнина и неустойка) правна уредба на неизпълнението на търговските сделки.	24		1			2	
5. Интерпретира приложението на специфичната правна уредба на неизпълнението на търговските сделки (непреодолима сила и стопанска непоносимост) в контекста на дадени обстоятелства.	12						1
Общ брой задачи:	20	6	7	2	2	2	1
Общ брой точки:	100	12	28	12	16	20	12
<p>При оценка на резултатите от теста максимален брой точки се поставя при отговор, съвпадащ с ключа за оценяване, както следва:</p> <p>2 точки за тестовите задачи от равнище „Знание“</p> <p>4 точки за тестовите задачи от равнище „Разбиране“</p> <p>6 точки за тестовите задачи от равнище „Приложение“</p> <p>8 точки за тестовите задачи от равнище „Анализ“</p> <p>10 точки за тестовите задачи от равнище „Синтез“</p> <p>12 точки за тестовите задачи от равнище „Оценка“</p>							

Изпитна тема № 12: МАТЕРИАЛНО И СТОКОВО СТОПАНСТВО

Същност и значение на материалното осигуряване и складовото стопанство. Фази на материалното снабдяване. Инструментарий на доставките. Принципи на доставка.

Определяне количеството на заявката и сроковете за доставка. Складово стопанство - същност, функции и видове. Фази на движението на материалите. Икономически показатели.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 12	Максимален брой точки
1. Дефинира същността и значението на материалното стопанство.	6
2. Посочва инструментариума и принципите на доставка и прави заключения за приложението им.	26
3. Разграничава начините за определяне количеството на заявката и сроковете за доставка	26
4. Описва функциите на склада и фазите на движението на материалите в склада.	12
5. Обяснява основните икономически показатели и формулира изводи за тяхното значение за определяне ефективността на складовото стопанство.	30
Общ брой точки:	100

Матрица на писмен тест по изпитна тема № 12/ критерии за оценяване	Максимален брой точки	Брой тестови задачи по равнища					
		I	II	III	IV	V	VI
		Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.	Синтез 0-10 т.	Оценка 0-12т.
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Дефинира същността и значението на материалното стопанство.	6	3					
2. Посочва инструментариума и принципите на доставка и прави заключения за приложението им.	26	2				1	1
3. Разграничава начините за определяне количеството на заявката и сроковете за доставка.	26	1	1	2	1		
4. Описва функциите на склада и фазите на движението на материалите в склада.	12		1		1		
5. Обяснява основните икономически показатели и формулира изводи за тяхното значение за определяне ефективността на складовото стопанство.	30		1	1	1		1

Общ брой задачи:	18	6	3	3	3	1	2
Общ брой точки:	100	12	12	18	24	10	24
<p>При оценка на резултатите от теста максимален брой точки се поставя при отговор, съвпадащ с ключа за оценяване, както следва:</p> <p>2 точки за тестовите задачи от равнище „Знание“</p> <p>4 точки за тестовите задачи от равнище „Разбиране“</p> <p>6 точки за тестовите задачи от равнище „Приложение“</p> <p>8 точки за тестовите задачи от равнище „Анализ“</p> <p>10 точки за тестовите задачи от равнище „Синтез“</p> <p>12 точки за тестовите задачи от равнище „Оценка“</p>							

Изпитна тема № 13: ТЪРГОВСКО ПРЕДПРИЯТИЕ

Същност и предпоставки за възникване на търговията. Функции и форми на търговията. Предприятия за търговия на едро и дребно – основни производствени фактори. Форми на обслужване. Икономически показатели, характеризиращи дейността на търговското предприятие. Тенденции в търговията.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 13	Максимален брой точки
1. Описва същността, значението и предпоставките за възникване на търговията и нейните функции.	10
2. Посочва спецификите на различните видове търговски предприятия и разглежда тенденциите в търговията.	20
3. Характеризира основните производствени фактори и ги свързва с различните видове предприятия.	8
4. Разглежда факторите, влияещи върху резултатите на търговското предприятие, и разкрива връзки и зависимости.	34
5. Познава икономическите показатели и формулира изводи и заключения за ефективността на търговската дейност.	28
Общ брой точки:	100

Матрица на писмен тест по изпитна тема № 13/ критерии за оценяване	Максимален брой точки	Брой тестови задачи по равнища								
		I	II	III	IV	V	VI			
		Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.	Синтез 0-10 т.	Оценка 0-12т.			

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>
1. Описва същността, значението и предпоставките за възникване на търговията и нейните функции.	10	1	2				
2. Посочва спецификите на различните видове търговски предприятия и разглежда тенденциите в търговията.	20	1	2			1	
3. Характеризира основните производствени фактори и ги свързва с различните видове предприятия.	8		2				
4. Разглежда факторите, влияещи върху резултатите на търговското предприятие и разкрива връзки и зависимости.	34	1	1		2		1
5. Познава икономическите показатели и формулира изводи и заключения за ефективността на търговската дейност.	28	1		1	1		1
Общ брой задачи:	18	4	7	1	3	1	2
Общ брой точки:	100	8	28	6	24	10	24
<p>При оценка на резултатите от теста максимален брой точки се поставя при отговор, съвпадащ с ключа за оценяване, както следва:</p> <p>2 точки за тестовите задачи от равнище „Знание“ 4 точки за тестовите задачи от равнище „Разбиране“ 6 точки за тестовите задачи от равнище „Приложение“ 8 точки за тестовите задачи от равнище „Анализ“ 10 точки за тестовите задачи от равнище „Синтез“ 12 точки за тестовите задачи от равнище „Оценка“</p>							

Изпитна тема № 14: **ИНДУСТРИАЛНО ПРЕДПРИЯТИЕ. ЗАНАЯТЧИЙСКО ПРЕДПРИЯТИЕ**

Занаятчийско предприятие - същност, видове, организиране и занаятчийско обучение. Индустриално предприятие - същност и видове. Промислена продукция- характеристики, състав и измерители. Производствена програма- значение и показатели. Видове и типове производства.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 14</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Познава същността, видовете и организацията на занаятчийското предприятие и спецификите на занаятчийското обучение.	8
2. Дефинира същността на индустриалното предприятие и посочва приликите и разликите между занаятчийско и индустриално предприятие. Различава видовете индустриални предприятия.	16

3. Познава същността на производствената програма и промишлената продукция. Описва състава и измерването на промишлената продукция. Посочва показателите на производствената програма.	30
4. Характеризира видовете и типовете производства.	30
5. Разкрива взаимовръзките между показателите в индустриалното предприятие и тяхното значение за оценка на дейността.	16
Общ брой точки:	100

Матрица на писмен тест по изпитна тема № 14/ критерии за оценяване	Максимален брой точки	Брой тестови задачи по равнища					
		I	II	III	IV	V	VI
		Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.	Синтез 0-10 т.	Оценка 0-12т.
<i>1</i>	2	3	4	5	6	7	8
1. Познава същността, видовете и организацията на занаятчийското предприятие и спецификите на занаятчийското обучение.	8	2	1				
2. Дефинира същността на индустриалното предприятие и посочва приликите и разликите между занаятчийско и индустриално предприятие. Различава видовете индустриални предприятия.	16	1	1			1	
3. Познава същността на производствената програма и промишлената продукция. Описва състава и измерването на промишлената продукция. Посочва показателите на производствената програма.	30	1	1	1	1	1	
4. Характеризира видовете и типовете производства.	30	1	2		1		1
5. Разкрива взаимовръзките между показателите в индустриалното предприятие и тяхното значение за оценка на дейността.	16			1		1	
Общ брой задачи:	18	5	5	2	2	3	1
Общ брой точки:	100	10	20	12	16	30	12

При оценка на резултатите от теста максимален брой точки се поставя при отговор, съвпадащ с ключа за оценяване, както следва:

- 2 точки за тестовите задачи от равнище „Знание“
- 4 точки за тестовите задачи от равнище „Разбиране“
- 6 точки за тестовите задачи от равнище „Приложение“
- 8 точки за тестовите задачи от равнище „Анализ“
- 10 точки за тестовите задачи от равнище „Синтез“
- 12 точки за тестовите задачи от равнище „Оценка“

Изпитна тема № 15: УПРАВЛЕНИЕ НА ПРЕДПРИЯТИЕТО

Същност и функции на управлението. Стил на управление. Планиране и организиране-същност, видове, методи. Същност на управленското решение - видове, изисквания, етапи в процеса и методи за вземане на управленско решение. Контрол и контролинг. Риск и управление на риска.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 15	Максимален брой точки
1. Дефинира правилно понятието <i>управление</i> и посочва функциите му. Обяснява стиловете на управление.	6
2. Познава основните управленски функции, разглежда методите за планиране, организиране и анализ. Прави заключения и изводи.	42
3. Разбира същността на управленското решение и познава методите на вземане на решение.	36
4. Разглежда функциите контрол и контролинг.	4
5. Описва видовете рискове и процеса на анализ и управление на риска. Свързва видовете риск с възможните последици за предприятието.	12
Общ брой точки:	100

Матрица на писмен тест по изпитна тема № 15/ критерии за оценяване	Максимален брой точки	Брой тестови задачи по равнища					
		I	II	III	IV	V	VI
		Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.	Синтез 0-10 т.	Оценка 0-12т.
1	2	3	4	5	6	7	8

1. Дефинира правилно понятието <i>управление</i> и посочва функциите му. Обяснява стиловете на управление.	6	1	1				
2. Познава основните управленски функции, разглежда методите за планиране, организиране и анализ. Прави заключения и изводи.	42	1	1	3	1	1	
3. Разбира същността на управленското решение и познава методите на вземане на решение.	36	1	1	3			1
4. Разглежда функциите контрол и контролинг.	4		1				
5. Описва видовете рискове и процеса на анализ и управление на риска. Свързва видовете риск с възможните последици за предприятието.	12		1		1		
Общ брой задачи:	18	3	5	6	2	1	1
Общ брой точки:	100	6	20	36	16	10	12
При оценка на резултатите от теста максимален брой точки се поставя при отговор, съвпадащ с ключа за оценяване, както следва:							
2 точки за тестовите задачи от равнище „Знание“							
4 точки за тестовите задачи от равнище „Разбиране“							
6 точки за тестовите задачи от равнище „Приложение“							
8 точки за тестовите задачи от равнище „Анализ“							
10 точки за тестовите задачи от равнище „Синтез“							
12 точки за тестовите задачи от равнище „Оценка“							

Изпитна тема № 16: УПРАВЛЕНИЕ НА КРИЗИ И КОНФЛИКТИ В ПРЕДПРИЯТИЕТО

Предпоставки за възникване на кризи и конфликти. Видове кризи и конфликти, фази, отражение върху дейността на предприятието. Основни характеристики и начини за управление на кризи и конфликти.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 16	Максимален брой точки
1. Дефинира понятията криза и конфликт. Обяснява видовете кризи и конфликти в предприятието.	12
2. Идентифицира предпоставките за възникване на кризи и конфликти в предприятието. Интерпретира последиците от кризите и конфликтите върху дейността на предприятието.	36
3. Разграничава основните фази на конфликтите в предприятието.	12
4. Представя етапите в процеса на управление на кризите.	12

5. Посочва и разграничава начините за управление на кризи и конфликти в предприятието.	28
Общ брой точки:	100

Матрица на писмен тест по изпитна тема № 16/ критерии за оценяване	Максимален брой точки	Брой тестови задачи по равнища					
		I	II	III	IV	V	VI
		Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.	Синтез 0-10 т.	Оценка 0-12т.
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>
1. Дефинира понятията криза и конфликт. Обяснява видовете кризи и конфликти в предприятието.	12	2	2				
2. Идентифицира предпоставките за възникване на кризи и конфликти в предприятието. Интерпретира последиците от кризите и конфликтите върху дейността на предприятието.	36		1		1		2
3. Разграничава основните фази на конфликтите в предприятието.	12			2			
4. Представя етапите в процеса на управление на кризите.	12			2			
5. Посочва и разграничава начините за управление на кризи и конфликти в предприятието.	28	1			2	1	
Общ брой задачи:	16	3	3	4	3	1	2
Общ брой точки:	100	6	12	24	24	10	24
<p>При оценка на резултатите от теста максимален брой точки се поставя при отговор, съвпадащ с ключа за оценяване, както следва:</p> <p>2 точки за тестовите задачи от равнище „Знание“</p> <p>4 точки за тестовите задачи от равнище „Разбиране“</p> <p>6 точки за тестовите задачи от равнище „Приложение“</p> <p>8 точки за тестовите задачи от равнище „Анализ“</p> <p>10 точки за тестовите задачи от равнище „Синтез“</p> <p>12 точки за тестовите задачи от равнище „Оценка“</p>							

Изпитна тема № 17: ОТЧИТАНЕ НА РАЗХОДИТЕ В ПРЕДПРИЯТИЕТО

Същност и видове разходи в предприятието. Отчитане на разходите по икономически елементи - характеристика, документи, счетоводни сметки, стопански операции и счетоводни записвания. Приключване на разходите по икономически елементи и отнасяне по функционално предназначение - отчитане по дейности. Отчитане на финансовите и извънредните разходи.

Дидактически материали: примерен сметкоплан

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 17</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Дефинира същността и разграничава видовете разходи в предприятието.	6
2. Познава разходите по икономически елементи, характеризира счетоводните сметки за отчитането им и документите, свързани с тях.	22
3. Използва вярно и точно счетоводните сметки за осчетоводяване на стопанските операции, свързани с отчитане на разходите по икономически елементи.	32
4. Разбира и илюстрира приключването на разходите по икономически елементи и отнасянето им по функционално предназначение. Описва отчитането на разходите по дейности.	24
5. Разграничава финансовите и извънредните разходи и тяхното отчитане, разкрива връзките и зависимостите между различните видове разходи в предприятието и прави изводи и заключения.	16
Общ брой точки:	100

Матрица на писмен тест по изпитна тема № 17/ критерии за оценяване	Максимален брой точки	Брой тестови задачи по равнища					
		I	II	III	IV	V	VI
		Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.	Синтез 0-10 т.	Оценка 0-12т.
<i>1</i>	2	3	4	5	6	7	8
1. Дефинира същността и разграничава видовете разходи в предприятието.	6	1	1				
2. Познава разходите по икономически елементи, характеризира счетоводните сметки за отчитането им и документите, свързани с тях.	22	1	2	2			
3. Използва вярно и точно счетоводните сметки за осчетоводяване на стопанските операции,	32			4	1		

свързани с отчитане на разходите по икономически елементи.							
4. Разбира и илюстрира приключването на разходите по икономически елементи и отнасянето им по функционално предназначение. Описва отчитането на разходите по дейности.	24	1	1	1			1
5.Разграничава финансовите и извънредните разходи и тяхното отчитане, разкрива връзките и зависимостите между различните видове разходи в предприятието и прави изводи и заключения.	16			1		1	
Общ брой задачи:	18	3	4	8	1	1	1
Общ брой точки:	100	6	16	48	8	10	12
<p>При оценка на резултатите от теста максимален брой точки се поставя при отговор, съвпадащ с ключа за оценяване, както следва:</p> <p>2 точки за тестовите задачи от равнище „Знание“ 4 точки за тестовите задачи от равнище „Разбиране“ 6 точки за тестовите задачи от равнище „Приложение“ 8 точки за тестовите задачи от равнище „Анализ“ 10 точки за тестовите задачи от равнище „Синтез“ 12 точки за тестовите задачи от равнище „Оценка“</p>							

Изпитна тема № 18: ОТЧИТАНЕ НА ПРИХОДИТЕ В ПРЕДПРИЯТИЕТО

Същност и видове приходи в предприятието. Отчитане на приходите от дейността на предприятието – характеристика, документи, счетоводни сметки, стопански операции и счетоводни записвания. Отчитане на финансовите и извънредните приходи. Приключване на приходите и отчитане на финансовия резултат.

Дидактически материали: примерен сметкоплан

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 18</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Дефинира същността и разграничава видовете приходи в предприятието.	6
2. Познава приходите от дейността на предприятието, характеризира счетоводните сметки за отчитането им и документите, свързани с тях.	20
3. Използва вярно и точно счетоводните сметки за осчетоводяване на стопанските операции, свързани с отчитане на приходите от дейността на предприятието.	36
4. Описва, разбира и илюстрира отчитането на финансовите и извънредните приходи.	20

5. Обяснява приключването на приходите и отчитането на финансовия резултат, разкрива връзките и зависимостите между различните видове приходи в предприятието и прави изводи и заключения.	18
Общ брой точки:	100

Матрица на писмен тест по изпитна тема № 18/ критерии за оценяване	Максимален брой точки	Брой тестови задачи по равнища					
		I	II	III	IV	V	VI
		Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.	Анализ 0-8 т.	Синтез 0-10 т.	Оценка 0-12т.
<i>1</i>	2	3	4	5	6	7	8
1. Дефинира същността и разграничава видовете приходи в предприятието.	6	1	1				
2. Познава приходите от дейността на предприятието, характеризира счетоводните сметки за отчитането им и документите, свързани с тях.	20	1	3	1			
3. Използва вярно и точно счетоводните сметки за осчетоводяване на стопанските операции, свързани с отчитане на приходите от дейността на предприятието.	38			3	1		1
4. Описва, разбира и илюстрира отчитането на финансовите и извънредните приходи.	22	1	1	1		1	
5. Обяснява приключването на приходите и отчитането на финансовия резултат, разкрива връзките и зависимостите между различните видове приходи в предприятието и прави изводи и заключения.	14			1	1		
Общ брой задачи:	18	3	5	6	2	1	1
Общ брой точки:	100	6	20	36	16	10	12

При оценка на резултатите от теста максимален брой точки се поставя при отговор, съвпадащ с ключа за оценяване, както следва:

2 точки за тестовите задачи от равнище „Знание“

4 точки за тестовите задачи от равнище „Разбиране“

6 точки за тестовите задачи от равнище „Приложение“

8 точки за тестовите задачи от равнище „Анализ“

10 точки за тестовите задачи от равнище „Синтез“

12 точки за тестовите задачи от равнище „Оценка“

IV. ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ – ЧАСТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА

1. Указание за съдържанието на индивидуалните задания

Индивидуалното задание по практика съдържа темата на индивидуалното задание и изискванията към крайния резултат от изпълнението на заданието. По решение на комисията за провеждане и оценяване на изпита - част по практика на професията могат да се дадат допълнителни указания, които да подпомогнат обучавания при изпълнение на индивидуалното задание.

Примерно индивидуално практическо задание № 1:

Тема: Показатели за дейността на предприятието

Разполагаме със следните данни от отчетите на предприятие „Z” ЕООД за 2020 г.:

Баланс към 31.12.2020 г. (в хил. лв.)

Активи			Пасиви		
Вид	Текуща	Предходна	Вид	Текуща	Предходна
I. Дълготрайни активи	125	101	I. Собствен капитал	40	83
Сграда	96	100	Основен капитал	10	10
Машини	19	0	Неразпределена печалба	10	76
Автомобили	5	5	Текуща печалба/загуба	?	(2)
Оборудване	5	6	II. Задължения	108	37
II. Краткотрайни активи	23	14	Банков заем (5 г.)	51	26
Материали	6	2	Задълж. към доставчици	12	4
Вземания	14	7	Задълж. към персонала	7	5
Парични средства	3	5	Задълж. за данъци и осиг.	9	2
Сума на актива	148	120	Сума на пасива	148	120

Отчет за приходи и разходи за периода 01.01.-31.12.2020 г. (в хил. лв.)

Разходи			Приходи		
Вид	Текуща	Предходна	Вид	Текуща	Предходна
Оперативни разходи (за дейн.)	144	158	Нетни приходи от продажби	195	156
1. Суровини и материали	97	110	1. Продукция	165	140
2. Външни услуги	13	2	2. Стоки	30	16
3. Амортизация	17	4	3. Услуги	0	0
4. Работни заплати	20	34	Други приходи	5	1
5. Осигуровки	4	6	Общо приходи от дейността	197	156

6. Други разходи	1	2	Общо приходи	200	157
Финансови разходи	3	1	Счетоводна загуба	0	2
7. Лихви	3	1			
Общо разходи	147	159			
Счетоводна печалба		0			
Разходи за данъци от печалбата		1			
Нетна печалба		0			
Всичко	200	160	Всичко	200	160

Себестойността на продадената продукция през 2020 г. е 148 хил. лв.
Предприятието има петима работници.

Иска се:

1. Изчислете счетоводната и нетната печалби за 2020 г. и я попълнете в двата отчета.
Ставката на корпоративния данък (данък върху печалбата) е 10%.

2. Рентабилност:

2.1. Изчислете рентабилността на база СК за 2020 г.

2.2. Изчислете рентабилността на база приходи за 2019 и 2020 г. Сравнете и интерпретирайте.

2.3. Изчислете рентабилността на ДМА за 2020 г. Интерпретирайте.

3. Ефективност:

3.1. Изчислете коефициент на материалоемкост за 2020 г. Интерпретирайте.

3.2. Изчислете ефективността на разходите за труд за 2020 г.

4. Производителност на труда:

4.1. Изчислете годишната производителност на труда на един работник през 2020 г. в стойностен измерител. Предприятието има 5-има работници през годината.

4.2. Каква е средномесечната производителност на труда?

4.3. Каква е среднодневната производителност на труда?

4.4. Каква е часовата производителност на труда?

4.5. Планираната часова производителност на труда за 2021 г. е 15 лв./ чч. Предприятието планира да има 12 работници, които работят на 4-часови смени. Изчислете прогнозен обем на продукцията за 2021 г., ако тя има 250 работни дни.

4.6. Ако материалоемкостта е 0,48 в стойностен измерител, колко средства трябва да предвиди предприятието, за да закупи материалите за поръчката от условие 3.5.?

5. Работна заплата:

5.1. През м. 07. 2021 г. има 23 работни дни. Един от петимата работници е отработил 16 дни през месеца, а в останалите е бил в неплатен отпуск. Ако договореното му възнаграждение е 700 лв., изчислете брутната работна заплата за месеца.

5.2. Изчислете брутното възнаграждение средно на месец на търговския представител за 2020 г., като договореното му възнаграждение е 610 лв. + 10% от реализираните приходи от продажби.

5.3. Ако на работниците се заплаща по 15 лв. на час, какво би било брутното седмично

възнаграждение на работник, който е губил по 30 минути на ден от 6-часовата си смяна, удължавайки почивката си?

6. Себестойност и цена:

6.1. Изчислете пълната себестойност на единица продукция през 2020 г., ако са произведени 10 000 бр.

6.2. Намерете цената на единица продукция през 2020 г., ако всички произведени бройки са продадени.

6.3. Цената е формирана по метода „себестойност + печалба”. Колко е надценката на продукцията през 2020 г.?

7. Печалба:

За 2021 г. предприятието е планирало счетоводна печалба от 78 хил. лв. Налице е дарение в размер на 3000 лв. в полза на БЧК във връзка с пандемията от COVID-19. Дружеството има непризната данъчна загуба от предходни периоди в размер на 20 000 лв. Изчислете прогнозната нетна печалба за 2021 г.

Указания (инструкции/изисквания) за изпълнение на индивидуалното задание:

- Разгледайте данните от отчетите на предприятие „Z” ЕООД.
- Изчислете показателите, съгласно условието на задачата.
- Интерпретирайте получените резултати.
- Направете оценка на дейността на предприятието.

2. Критерии за оценяване

Критерии и показатели за оценяване	Максимален брой точки	Тежест
1. Спазване на правилата за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда		да/не
1.1. Изпълнява дейностите при спазване на необходимите мерки за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд 1.2. Създава организация за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд на работното място 1.3. Предотвратява опасните ситуации, които могат да възникнат по време на работа Забележка: Критерий 1 няма количествено изражение, а качествено. Ако обучаваният по време на изпита създава опасна ситуация, застрашаваща собствения му живот или живота на други лица, изпитът се прекратява и на обучавания се поставя оценка слаб (2) .		
2. Ефективна организация на работното място		5
2.1. Планира ефективно работния процес	2	

2.2. Разпределя трудовите дейности в работния процес съобразно поставената задача и времето за нейното изпълнение	2	
2.3. Познава и прилага установените стандарти за осъществяване на дейността	1	
3. Спазване изискванията на правилниците, наредбите и предписанията		5
3.1. Познава и прилага нормативните изисквания в съответната професионална област	3	
3.2. Спазва изискванията на правилниците, наредбите и предписанията, свързани с индивидуалното задание	2	
4. Правилен подбор на детайли, материали и инструменти съобразно конкретното задание		20
4.1. Целесъобразно използва материали, детайли и инструменти според изпитното задание	10	
4.2. Правилно подбира количеството и качеството на материали, детайли и инструменти	10	
5. Спазване на технологичната последователност на операциите според индивидуалното задание		20
5.1. Самостоятелно определя технологичната последователност на операциите	10	
5.2. Организира дейността си при спазване на технологичната последователност на операциите в процеса на работа	10	
6. Качество на изпълнението на индивидуалното задание		50
6.1. Всяка завършена дейност съответства на изискванията на съответната технология	20	
6.2. Крайният резултат съответства на зададените параметри и отговаря на изискванията в стандартите	20	
6.3. Изпълнява задачата в поставения срок	10	
Общ брой точки:	100	100

V. СИСТЕМА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Оценяването на резултатите от държавния изпит за придобиване на четвърта степен на професионална квалификация по специалността код **3450212 „Предприемачество и мениджмънт“**, професия код **345020 „Фирмен мениджър“** е в точки, както следва:

- част по теория на професията – максимален брой 100 точки;
- част по практика на професията – максимален брой 100 точки.

Всяка част от държавния изпит е успешно положена при постигане на петдесет на сто от максималния брой точки.

Формирането на окончателната оценка от изпита е в съотношение - 50 процента от получения брой точки от частта по теория на професията и 50 процента от получения брой точки от частта по практика на професията.

Окончателната оценка в брой точки се формира след успешното полагане на всяка част от изпита и се изчислява, както следва:

Окончателната оценка в брой точки е равна на $0,5 \times$ получения брой точки от частта по теория на професията+ $0,5 \times$ получения брой точки от частта по практика на професията.

Окончателната оценка от брой точки се превръща в цифрова оценка с точност до 0,01 по формулата:

Цифрова оценка = окончателната оценка в брой точки x 0,06.

Окончателната оценката от държавния изпит за придобиване на квалификация по професията е с количествен и качествен показател, с точност до 0,01 и се определя, както следва:

- а) за количествен показател от 2,00 до 2,99 се определя качествен показател „слаб“;
- б) за количествен показател от 3,00 до 3,49 се определя качествен показател „среден“;
- в) за количествен показател от 3,50 до 4,49 се определя качествен показател „добър“;
- г) за количествен показател от 4,50 до 5,49 се определя качествен показател „много добър“;
- д) за количествен показател от 5,50 до 6,00 се определя качествен показател „отличен“.

VI. ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Миленкова, А. Здравословни и безопасни условия на труд. Учебно помагало за задължителна професионална подготовка. Нови знания, 2003 г.
2. Маринов З., Основи на пазарната икономика, изд. Жермес, Пловдив, 2005 г.
3. Йорданова, Е. Обща икономическа теория. 2018 г.
4. Спасов, Т., Пашов, П. Обща теория на пазарното стопанство: Микроикономика, изд. Нова звезда, София, 2007 г.
5. Спасов, Т., Пашов, П. Макроикономика с тестове и задачи, Нова звезда, С., 2007
6. Лалева, Ц., Първанова, М. Икономика (за 10. клас), изд. Мартилен, София, 2018
7. Войкова, А., Манчев, И. Икономика (за 10. клас), Анобис и Булвест 2000, С., 2019
8. Бояджијева, Ел., Линдер, Й., Маринова, Ем., Търнева, Т., Войнова, Х.; Икономика на предприятието част 1., изд. Дионис, София, 2006 г.
9. Чаушева, В., Линдер, Й., Георгиева, К., Кисьова, Т.; Икономика на предприятието част 2., изд. Дионис, София, 2009 г.
10. Чаушева, В. и колектив; Икономика на предприятието част 3., Дионис София, 2008
11. Каменарова, М.; Икономически и финансов анализ и контрол. София, 2018
12. Благоев, В. Маркетинг (второ изд.), изд. International University, София, 2003 г.
13. Котлър, Ф. Управление на маркетинга, изд. Класика и стил, София, 2002г.

14. Христов, С. Стратегически маркетинг, изд. УИ "Стопанство", София, 2010 г.
15. Дончев Д. Мениджмънт, изд. Мартилен, София, 2015 г.
16. Илиев И., Дончев Д., Велев М. Икономика и мениджмънт, Мартилен, С., 2008 г.
17. Линднер Й. и колектив, Предприемачество и мениджмънт, ч. 3, Дионис, С., 2007
18. Стефанов Г. и колектив, Основи на правото, изд. Мартилен, София, 2011 г.
19. Дочев Х. и Стефанов Г., Търговско право, изд. Мартилен, София, 2019 г.
20. Ангелов А., Основи на мениджмънта, Тракия-М, София, 1998 г., 2018 г.
21. Ангелов А., Ръководство за разработване на бизнес план, изд. Сиела, 2004 г.
22. Петров, Л., Основи на счетоводството, изд. Мартилен, София, 2011 г.
23. Джорджева, Б., Обща теория на счетоводната отчетност, Нова звезда, С., 2012 г.
24. Павлова, С., Счетоводство на предприятието, изд. Мартилен, София, 2016 г.
25. Габровска, А., Стокознание записки, изд. Мартилен, София, 2016 г.
26. Кожухаров, Х., Стокознание, изд. Матком, София, 2016 г.
27. Пашова, С., Атанасова, П., Стокознание, изд. Знание и бизнес, Варна, 2019 г.
28. Сайт на НАП
29. Сайт на НОИ
30. Сайт на БНБ
31. Актуална нормативна уредба

VII. АВТОРСКИ ЕКИП

1. Татяна Търнева - Национална финансово-стопанска гимназия, гр. София
2. Грозденка Трендафилова - Национална финансово-стопанска гимназия, гр. София
3. Елена Ингилизова - Национална финансово-стопанска гимназия, гр. София

VIII. ПРИЛОЖЕНИЯ

1. Изпитен билет – част по теория на професията

.....
(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

**ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ЧЕТВЪРТА СТЕПЕН НА
ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ – ЧАСТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА**

по професия код „.....“

специалност код „.....“

Изпитен билет №.....

Изпитна тема:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(изписва се точното наименование на темата с кратко описание на учебното съдържание)

Описание на дидактическите материали (ако е приложимо)

.....

.....

Председател на изпитната комисия:.....

(име, фамилия)

(подпис)

Директор/ръководител на обучаващата институция:.....

(име, фамилия) (подпис)

(печат на училището/обучаващата институция)

2. Индивидуално задание по практика

.....
(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

**ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ЧЕТВЪРТА СТЕПЕН НА
ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ - ЧАСТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА**

по професия код „.....“

специалност код „.....“

И н д и в и д у а л н о з а д а н и е №.....

На

(трите имена на обучавания)

от курс, начална дата на изпита: начален час:

крайна дата на изпита: час на приключване на изпита:

1. Да се

(вписва се темата на практическото задание)

2. Указания (инструкции/изисквания) за изпълнение на практическото задание:

.....
.....
.....
.....

ОБУЧАВАН:

(име, фамилия)

(подпис)

Председател на изпитната комисия:.....

(име, фамилия)

(подпис)

Директор/ръководител на обучаващата институция:.....

(име, фамилия) (подпис)

(печат на училището/обучаващата институция)

3. Указание за разработване на писмен тест

При провеждане на държавния изпит – част теория на професията, с писмен тест въз основа на критериите за оценка към всяка изпитна тема се съставят тестовите задачи.

Всяка тестова задача задължително съдържа поне един глагол (при възможност започва с глагол), изразяващ действието, което трябва да извърши обучаваният, и показващ равнището по таксономията на Блум, еталона на верния отговор и ключ за оценяване - пълния отговор, за който се получават максимален брой точки съобразно равнището на задачата, определени в таблицата за критериите за оценка на всяка изпитна тема.

Към всеки тест се разработва указание за работа, което включва целта на теста - какви знания и умения се оценяват с него; описание на теста - брой задачи, типология (задачи със свободен отговор; задачи за допълване/съотнасяне; задачи с избран отговор) и начин на работа с тях; продължителност на времето за работа с теста; начин на оценяване на резултатите от теста.

А) Примерно указание за работа

.....

.....

(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

Уважаеми курсисти,

Вие получавате тест, който съдържа задачи с различна трудност с максимален брой точки – 100. За всеки Ваш отговор ще получите определен брой точки, показан в долния десен ъгъл след всяка задача.

Целта на теста е да се установи равнището на усвоените от Вас знания и умения, задължителни за придобиване на четвърта степен на професионална квалификация по професия „.....“, специалност „.....“.

Отбелязването на верния според Вас отговор при задачите с избран отговор е чрез знак **X**, а за другите типове задачи начинът на отговор е описан в задачата.

Запомнете! Като действителен отговор на съответната задача се приема само този, отбелязан със знака **X**.

Някои задачи изискват не само познаване на учебното съдържание, но и логическо мислене, затова четете внимателно условията на задачите преди, да посочите някой отговор за верен.

Не отделяйте много време на въпрос, който Ви се струва труден, върнете се на него по-късно, ако Ви остане време.

Тестът е с продължителност астрономически часа.

ПОЖЕЛАВАМЕ ВИ УСПЕШНА РАБОТА!

Б) Методически указания за комисията за подготовка и оценяване на изпита – част теория на професията, за разработването и оценяването на писмения тест:

Броят и равнището на тестовите задачи по всеки критерий се определят съобразно равнището, на което трябва да бъде усвоено съответното учебно съдържание, като общият брой задачи по всеки критерий трябва да носи максималния брой точки.

а) Таксономия на Блум— равнища и примерни глаголи

Равнище	Характеристика	Глаголи
I. Знание 0 - 2 точки	Възпроизвеждане и разпознаване на информация за понятия, факти, дефиниции	Дефинира, описва, посочва, изброява, очертава, възпроизвежда, формулира, схематизира
II. Разбиране 0 - 4 точки	Извличане на съществен смисъл от изучаваната материя. Интерпретация и трансформиране на информацията с цел нейното структуриране	Преобразува, различава, обяснява, обобщава, преразказва, решава, дава пример за..., сравнява
III. Приложение 0 - 6 точки	Пренос на нови знания и умения при решаване на проблемна или аварийна ситуация. Способност за използване на усвоената информация и формираните умения	Изчислява, демонстрира, открива, модифицира, разработва, свързва, доказва
IV. Анализ 0 - 8 точки	Разкриване на взаимовръзки, зависимости, тенденции и формулиране на изводи и заключения	Разделя, подразделя, диференцира, различава, представя графично, определя, илюстрира, прави заключения и изводи, обобщава, избира, разделя, подразделя
V. Синтез 0 - 10 точки	Творческо приложение на знанията за създаване на субективно нов продукт	Категоризира, комбинира, събира, съставя, създава, проектира, моделира, организира, планира, преподава, разпознава, генерира, реконструира, ревизира
VI. Оценка 0 - 12 точки	Формулиране на оценъчни съждения на основата на предварително зададени критерии, подбор на собствени критерии за оценка и тяхната аргументация	Оценява, категоризира, критикува, доказва, интерпретира, оспорва, защитава, обобщава.

б) Примерна матрица на писмен тест по изпитна тема №

Разработва се от комисията за подготовка и оценяване на изпита - част по теория на професията, като към таблицата за критерии за оценка по всяка тема се разписват графи 3, 4, 5, 6, 7 и 8.

Критерии за оценяване на изпитна тема №	Макси мален брой точки	Брой тестови задачи по равнища					
		I	II	III	IV	V	VI
		Зна ние 0-2 т. т.	Разб иран е 0-4 т. т.	При ложе ние 0-6 т. т.	Ана лиз 0-8 т. т.	Син тез 0-10 т. т.	Оце нка 0-12 т. т.
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>
1.	10						
2.	20				1		
3.	10	2			1		
4.	20						
5.	--	--			
Общ брой задачи:	..						
Общ брой точки:	100						

в) Препоръчителни тестови въпроси и задачи според типа на отговора:

- **1-ва група: въпроси и задачи със свободен отговор;**
 - Въпроси и задачи за свободно съчинение;
 - Въпроси и задачи за тълкуване;
- **2-ра група: въпроси и задачи за допълване (с полуоткрит отговор);**
 - Въпроси и задачи за допълване на дума или фраза, или елемент от чертеж/схема;
 - Въпроси и задачи за заместване;
- **3-та група: въпроси и задачи с избран отговор**
 - Задачи с един или повече верни отговори;
 - Въпроси за избор между вярно и грешно.

Примерна тестова задача от равнище „Знание“

Посочете кои от изброените са характеристики на работната заплата:

- а) цена на стоката работна сила
- б) разход за предприятието
- в) доход за работника

г) всички изброени

Еталон на верния отговор: г)

макс. 2 т.

Ключ за оценяване:

Отговор г) – 2 точки

При посочени повече от един отговор – 0 точки

Всички останали отговори – 0 точки

Примерна тестова задача от равнище „Разбиране“

Определете влиянието на ускоряването на обръщаемостта на оборотния капитал на предприятието върху печалбата:

- а) води до нарастване на печалбата
- б) води до намаляване на печалбата
- в) не влияе върху печалбата

Еталон на верния отговор: а)

макс. 4 т.

Ключ за оценяване:

Отговор а) - 4 точки;

При посочени повече от един отговор - 0 точки;

Всички останали отговори - 0 точки.

Примерна тестова задача от равнище „Приложение“

В таблицата са посочени данни за обема на произведената продукция и броя на персонала в предприятие “Х” за три последователни години. Равнището на производителност на труда през 2019 и 2020 г. е еднакво.

Определете равнището на производителността на труда в предприятието за 2018 и 2019 г. и продукцията за 2020 г. Изчислете динамиката на производителността на труда за 2020 спрямо 2018 г.

Година	Продукция, хил. лв	Персонал, брой	Производителност на труда
2018	8 400	160	?
2019	8 748	162	?
2020	?	152	?

Еталон на верния отговор:

макс. 6 т.

Година	Продукция, хил. лв	Персонал, брой	Производителност на труда
2018	8 400	160	52,5
2019	8 748	162	54
2020	8 240	152	54,2

Динамика на производителността на труда 2020, спрямо 2018: $\Delta ПТ = \frac{ПТ\ 2020}{ПТ\ 2018} = \frac{54,2}{52} = 1,03$

Ключ за оценяване:

При изчисляване на равнището на производителност на труда за 2018 и 2019 г - 2 т.

При изчисляване на продукцията за 2020 г. - 2 т.

При изчисляване на динамиката за 2020 спрямо 2018 г. - 2 т.

Примерна тестова задача от равнище „Анализ“

Интерпретирайте влиянието на увеличаването на равнището на производителност на труда с 1,03 пъти върху обема на произведената продукция, приходите от дейността, преките разходи за материали на предприятието!

Еталон на верния отговор:

макс. 8 т.

Увеличението на равнището на производителност на труда означава, че количеството произведената продукция от един работник се увеличава, което е добре за предприятието.

Увеличеният обем продукция при равни други условия би довел до увеличаване на приходите на предприятието.

Преките разходи за материали ще се увеличат, защото те се отнасят за всяка единица от продукцията, а обемът на продукцията се увеличава.

Ключ за оценяване:

При изясняване на влиянието на увеличението на равнището на производителността на труда върху обема на продукцията– 2 точки

При изясняване на влиянието на увеличението на равнището на производителността на труда върху размера на приходите – 3 точки

При изясняване на влиянието на увеличението на равнището на производителността на труда върху преките разходи за материали на предприятието– 3 точки

Примерна тестова задача от равнище „Синтез“

Комбинирайте данните и докажете зависимостта между рентабилността на стокооборота, честотата на кръгооборота и общата рентабилност:

Общ капитал - 1 000 000 лв.

Стокооборот - 6 000 000 лв.

Печалба - 100 000 лв.

Еталон на верния отговор:

макс. 10 т.

$$\text{Честота на кръгооборота} = \frac{\text{Стокооборот}}{\text{Общ капитал}} = \frac{6\,000\,000}{1\,000\,000} = 6$$

$$\text{Рентабилност на стокооборота} = \frac{\text{Печалба}}{\text{Стокооборот}} \times 100 = \frac{100\,000}{6\,000\,000} \times 100 = 1,67\%$$

$$\text{Обща рентабилност} = \frac{\text{Печалба}}{\text{Общ капитал}} \times 100 = \frac{100\,000}{1\,000\,000} \times 100 = 10\%, \text{ следователно:}$$

Обща рентабилност = Честота на кръгооборота x Рентабилност на стокооборота

$$\text{Обща рентабилност} = \frac{\text{Стокооборот}}{\text{Общ капитал}} \times \frac{\text{Печалба}}{\text{Стокооборот}} \times 100 = 6 \times 0,0167 \times 100 = 10\%$$

Налице е връзка между честотата на кръгооборота и рентабилността на стокооборота, защото честотата на кръгооборота показва колко пъти се е “завъртял” общият капитал в хода на дейността на предприятието, а рентабилността на стокооборота показва каква част от стокооборота (приходите от продажби на предприятието) остават за предприятието под формата на печалба при това “завъртане”. Като умножим броя на “завъртанията” за даден период по процента, който предприятието печели при това “завъртане”, получаваме колко общо е спечелило предприятието от вложения капитал, което, всъщност, е и общата рентабилност - колко процента от капитала се е възвърнал чрез печалбата от дейността на предприятието.

Ключ за оценяване:

При изчисляване на честотата на кръгооборота – 3 точки

При изчисляване на рентабилността на стокооборота – 3 точки

При изчисляване на общата рентабилност (печалба/капитал) - 1 точка

При изясняване на влиянието на честотата на кръгооборота и рентабилността на стокооборота върху общата рентабилност и връзката между формулите – 3 точки

Примерна тестова задача от равнище „Оценка“

В една книжарница има назначени двама продавачи, които работят при условията на 6-часови смени. Всеки от тях продава средно по 6 броя канцеларски материали на час. Средната цена на канцеларските материали е 2 лв. Работните дни за 2020 г. са 223.

- 1) Изчислете годишната производителност на труда на един продавач (в бройки).
- 2) Определете общия стокооборот (приходи от продажби) за 2020 г. на книжарницата.
- 3) Ако планираната производителност на труда за 1 работник е била 5 бр. канцел.м./час, каква е промяната в стокооборота? Оценете влиянието на тази промяна върху печалбата на предприятието.

Еталон на верния отговор:

макс. 12 т.

- 1) Годишна производителност на труда (ПТг.) $1р. = 6 \text{ ч.} \times 6 \text{ бр.} \times 223 \text{ дни} = 8028 \text{ броя}$
- 2) Стокооборот = 2 работници $\times 8028 \text{ бр.} \times 2 \text{ лв.} = 32\,112 \text{ лв.}$
- 3) Стокооборот (план) = 2 раб. $\times 6 \text{ ч.} \times 5 \text{ бр.} \times 223 \text{ дни} \times 2 \text{ лв.} = 26\,760 \text{ лв.}$
 $\Delta \text{Стокооборот} = \text{Стокооборот} - \text{Стокооборот (план)} = 32\,112 - 26\,760 = 5\,352 \text{ лв.}$

Интерпретация: Под влияние на увеличената часова производителност на труда с 1 бр. на час стокооборотът е нараснал с 5 352 лв. При равни други условия, увеличената производителност на труда води до увеличение на стокооборота, а оттам и на печалбата на предприятието нараства, тоест ефективността на предприятието се подобрява.

Ключ за оценяване:

При изчисляване на годишната производителност на труда за 1 работник (в бр.) – 2 т.

При изчисляване на реализирания годишен стокооборот – 3 точки

При изчисляване на планирания годишен стокооборот - 2 точки

При изчисляване увеличението на реализирания стокооборот спрямо планирания-1 т.

При изясняване на влиянието на увеличената производителност на труда върху печалбата и връзката със стокооборота – 4 точки

За оценката на писмена работа по изпитна тема комисията по подготовка и оценяване на изпита – част по теория на професията, назначена със заповед на директора на училището/ръководителя на обучаващата институция, определя за всеки критерий конкретни показатели, чрез които да се диференцира определеният брой присъдени точки.

Всеки член на комисията при оценяване получава тестовите задачи, еталона на верния отговор и ключ за оценяване.

За оценката на писмения тест комисията използва еталона на верния отговор и ключ за оценяване.